

NIBUD JAARVERSLAG 2015 TERUGBLIK OP GESLAAGD JUBILEUMJAAR

Het Nibud vierde in 2015 zijn 35-jarig bestaan. Sinds zijn start zet het instituut zich in om consumenten inzicht te geven in hun financiën en organisaties bewust te maken van hoe zij invloed hebben op bestedingspatronen. De laatste jaren legt het Nibud steeds meer de verbinding tussen de kennis uit de gedragswetenschappen en de uitgavenpatronen van consumenten. Theorie en praktijk worden gekoppeld en dat is terug te zien in de hoogtepunten uit 2015.

Financieel gedrag centraal

Speerpunt van het Nibud is het voorkomen van financiële problemen. Dit doet het Nibud door continu onderzoek te doen naar hoe consumenten met hun geld omgaan. Niet alleen de harde cijfers - wat geven consumenten uit en wat kunnen ze betalen - maar ook welke gedragstheorieën een rol spelen bij hoe de consument financiële keuzes maakt. Om daar meer van te weten heeft het Nibud een leerstoel economisch keuzegedrag ingesteld en stond dit thema centraal in 2015.

Nibud-jubileumcongres

Op het 35-jarig jubileumcongres op 6 maart 2015 was financieel gedrag het belangrijkste thema. Hare Majesteit Koningin Máxima was eregast en spreker en de kersverse Nibud-hoogleraar Wilco van Dijk hield zijn maiden speech. Het Nibud presenteerde bovendien het onderzoek *Financieel gedrag & psychologische principes*. Conclusie is dat consumenten bij financiële keuzes worden beïnvloed door verschillende psychologische processen en dat beleidsmakers en (schuld)hulpverleners hiermee meer rekening moeten houden. Alleen kennis overbrengen en vaardigheden aanleren zijn onvoldoende om de financiële zelfredzaamheid te verbeteren. Het congres startte verder met een filmpje over hoe geld 'weglekt' door allerlei psychologische principes (nog steeds te zien op Nibud.nl). Het congres voor genodigden was drukbezocht en zeer geslaagd.

Nibud-uitgave Geld en Gedrag 2015

Psychologische processen die een rol spelen bij het maken van financiële keuzes zijn te vinden in het Nibud-boek *Geld en Gedrag*. Het boek is gratis te downloaden in de Nibud-webwinkel. Gratis, omdat het Nibud vindt dat gedegen theoretische kennis over deze processen voor de professional onontbeerlijk is om de keuzes van consumenten te begrijpen en hen te helpen de financiële

zelfredzaamheid te vergroten. Grip op geld begint met grip op de onderliggende processen van financieel keuzegedrag.

Gezond financieel gedrag

Nibud-onderzoeker Tamara Madern promoveerde op 17 september aan de Universiteit Leiden met haar onderzoek naar gezond financieel gedrag, en wat dat gedrag bevordert of belemmert. Het proefschrift *Op weg naar een schuldenvrij leven* is de eerste omvangrijke studie in Nederland naar financieel gedrag van mensen met schulden. Voor het Nibud geeft dit onderzoek een belangrijk inzicht in de achterliggende oorzaken van financiële problemen, waarmee rekening moet worden gehouden in de voorlichting en bij interventies. De studie laat de complexiteit van de schuldsituatie zien en toont aan dat ondersteuning en maatwerk nu nog onvoldoende hierop inspelen.

Start promotie gezond financieel gedrag

In 2015 startte het promotieonderzoek van Nibud-medewerker Minou van der Werf aan de Universiteit Leiden. Met begeleiding van Nibud-hoogleraar Wilco van Dijk gaat ze onderzoeken hoe we gezond financieel gedrag kunnen stimuleren met inzichten uit de gedragswetenschappen. Met welke interventies kunnen we financiële zelfredzaamheid bevorderen?

Financieel gedrag en verleidingen

Op 27 november promoveerde Nibud-medewerker Irene Blanken aan de Universiteit van Tilburg met haar proefschrift *Self-licensing: When and why people give in to temptation*. Volgens Blanken kan niet alleen voorgaand goed gedrag, maar juist ook de verleiding zelf het self-licensing effect veroorzaken. Deze psychologische processen zijn naar verwachting ook belangrijk bij financiële beslissingen.

Meer bijzonderheden in 2015

Nibud.nl vernieuwd

In maart 2015 ging na een intensief voorbereidingstraject de nieuwe Nibud.nl live. Voor het Nibud was het de uitdaging om het voor de bezoeker (nog) gemakkelijker te maken relevante informatie, onderzoeken, nieuws en producten te vinden. Ook in deze vernieuwde site heeft het Nibud veel inzichten vanuit de gedragswetenschappen verwerkt. Verder gaat het Nibud voor een prettige beleving, zowel op een desktop als op een mobiel apparaat. Het Nibud hoopt met deze vernieuwde site voldoende concrete hulpmiddelen en handvatten te bieden zodat bezoekers gemakkelijk de juiste informatie vinden.

Bezitters beleggingsverzekeringen: kom in actie

Veel bezitters van een beleggingsverzekering kunnen hun polis aanpassen, maar doen dat niet. Daarom heeft het Nibud in 2015 een uitgebreide online special gelanceerd, waarmee consumenten de eerste stap kunnen zetten om met hun beleggingsverzekering aan de slag te gaan. En dat deden ze volop (28.000 bezoeken)!

De én-én-én aanpak in Groningen

Samen met de gemeente Groningen en de Groningse Kredietbank heeft het Nibud een compleet preventietraject samengesteld bestaande uit verschillende voorlichtingsmaterialen. In november zijn onder meer 100.000 door het Nibud ontwikkelde Geldkranten verspreid. Doel is om de lezer aan te moedigen om grip op geld te krijgen en te houden. De Geldkrant volgt het 4-stappen-grip-op-geldplan, een praktische 'vertaling' van de Nibud Methode van Budgetteren en de Nibud-competenties voor financiële zelfredzaamheid. Zo heeft het Nibud duizenden Groningers gestimuleerd om met hun geldzaken aan de slag te gaan.

Geldwijzer Studenten vernieuwd

Het studiefinancieringsstelsel ging in 2015 op de schop en werd een 'leenstelsel'. Om studenten en hun ouders hierop voor te bereiden heeft het Nibud de *Geldwijzer Studenten* helemaal vernieuwd. Met daarin niet alleen alle nieuwe regelingen, maar ook de nieuwste cijfers uit het Nibud-Studentenonderzoek. Dit onderzoek was ook de basis voor de gratis *Handreiking Student & Financiën*: speciaal ontwikkeld voor professionals die voorlichten over studeren en geldzaken.

Ontwikkelen samen met anderen

Het Nibud werkt volop samen met andere organisaties in het bereiken van zijn doel om consumenten meer financieel zelfredzaam te maken.

Inspirerende trainingsdag voor honderden vrijwilligers

Vrijwilligers vormen een belangrijke doelgroep voor het Nibud en daarom organiseerde het Nibud in het najaar van 2015 voor alle vrijwilligers in de thuisadministratie een gratis trainingsdag. De Rabobank Foundation maakte niet alleen deze dag mogelijk maar ook de ontwikkeling van de nieuwe training voor vrijwilligers én de nieuw ontwikkelde Kwaliteitsborging voor gemeenten en (vrijwilligers)organisaties. Binnen korte tijd waren alle kaarten vergeven en op de dag zelf kwamen 500 gemotiveerde en geïnteresseerde vrijwilligers. Ook staatssecretaris Jetta Klijnsma van Sociale Zaken en Werkgelegenheid hield een inspirerende toespraak. Een dag vol energie waar het Nibud met veel voldoening op terugkijkt.

MoneyWays

In het schooljaar 2014-2015 zijn ruim 7.500 leerlingen (300 klassen) getraind in het kader van het project MoneyWays. In dit programma gaan peer educators - studenten die ervaring hebben met schulden - in gesprek met leerlingen over geld, armoede, schulden en peer pressure. Samen met partner Diversion organiseerde het Nibud op 12 oktober de werkconferentie *Jongeren op weg naar financiële zelfstandigheid* waar ook het publieksverslag over MoneyWays werd gepresenteerd. MoneyWays gaat ook in de volgende schooljaren door.

Het jaar van Startpunt Geldzaken

Het Nibud, Vereniging Eigen Huis, de beleggersvereniging VEB en de stichting Financial Planning Standards

Board Nederland hebben hun kennis gebundeld in het Startpunt Geldzaken. Dit startpunt ondersteunt particuliere huishoudens bij het bevorderen van financiële zelfredzaamheid via geldplannen. Deze worden beschikbaar gesteld via de websites van deelnemende organisaties. In 2015 reisde het Nibud het hele land door en overtuigde vele organisaties van de toegevoegde waarde van de geldplannen. Steeds meer mensen gebruiken de geldplannen 'Beter rondkomen' en 'Sparen, beleggen of aflossen' bij het maken van financiële keuzes. En het derde geldplan is in de maak...

Nibud opleidingen

Opleidingen: van open naar in company

Het Nibud gaf in 2015 opnieuw trainingen, vooral in company. Er is gestart met het maken van een innovatieplan om het opleidingsaanbod te vernieuwen, zowel qua inhoud als qua vorm. In 2015 zijn vijf nieuwe producten ontwikkeld en succesvol verkocht. De meest opvallende is de Basistraining voor vrijwilligers: de eerste training met online lesmateriaal. Ook voor werkgevers heeft het Nibud veel verzorgd, waaronder 80 individuele werknemerstrajecten, de nieuwe P&O-workshop gespreksvaardigheden, de workshop 'Grip op geld' en een gratis te downloaden factsheet loonbeslag.

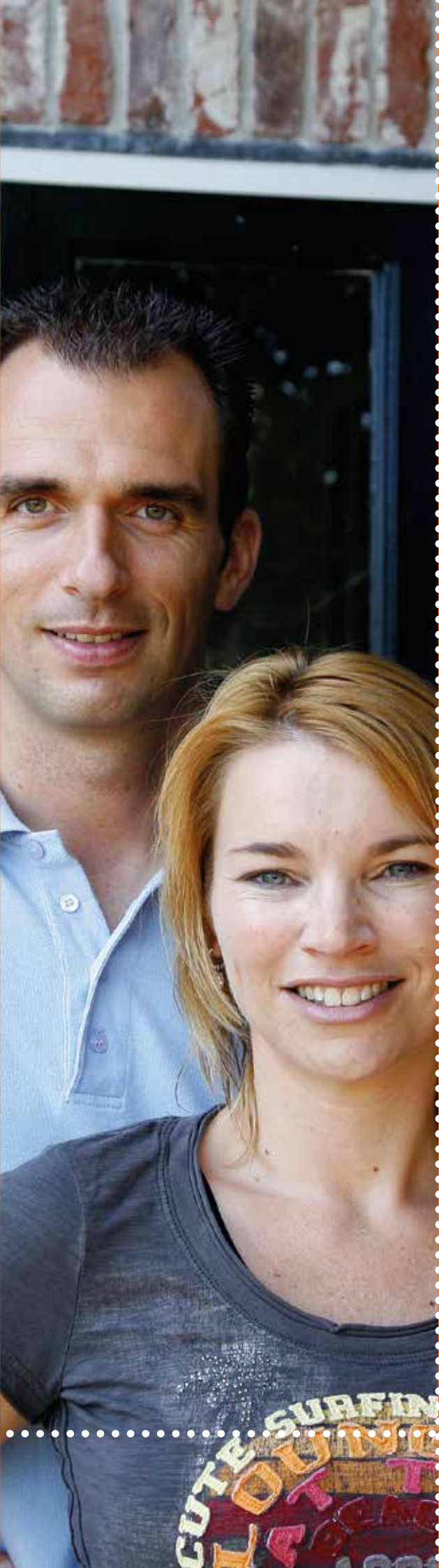
Onderzoeken in 2015

Eerder in dit jaaroverzicht zijn al enkele onderzoeken over financieel gedrag besproken die het Nibud in 2015 heeft uitgevoerd. Maar het Nibud onderzocht meer!

Een op vijf mbo'ers heeft schuld

Een grote schuld, vaak geld te kort en moeilijk rondkomen. Het Nibud maakt zich zorgen om de groter wordende groep mbo'ers die hiermee te maken heeft. Gelukkig

ziet het Nibud in het onderzoek *Mbo'ers in geldzaken 2015* wel dat mbo'ers vaker zorg- en huurtoeslag aanvragen en dat, als ze geen schuld hebben, hun inkomsten en uitgaven in balans zijn. Een substantieel deel van de mbo'ers (een op vijf) vindt dat hij vaak of altijd geld te kort komt. 15% van alle mbo-studenten vindt zelfs dat hij een financieel probleem heeft. Van alle mbo'ers heeft 21% geld geleend bij anderen (formeel of informeel) of bij DUO (Dienst Uitvoering Onderwijs).

Hoe gaan huishoudens om met een inkomensdaling?

Een kwart van de Nederlanders heeft de afgelopen drie jaar een forse inkomenserugval meegemaakt. De belangrijkste redenen voor deze achteruitgang zijn werkloosheid, arbeidsongeschiktheid of een andere baan met minder salaris. Bij de meesten daalde het inkomen tussen de 15 en 30%. Bijna de helft komt na de inkomenserugval moeilijk rond en is de grip op zijn financiën kwijt. De belangrijkste reden voor de daling van het inkomen is werkloos raken (35%). Andere redenen zijn arbeidsongeschiktheid/langdurige ziekte (18%) en een andere baan met lager salaris (16%).

Op vakantie of niet?

De helft van de huishoudens met een inkomen van minder dan 1.750 euro netto per maand was in juni 2015 niet van plan dat jaar op vakantie te gaan. Dat blijkt uit de jaarlijkse *Vakantiegeld-enquête* van het Nibud. Van de huishoudens met een netto-inkomen boven 2.500 euro per maand gaat 14% niet op vakantie. De huishoudens met een laag inkomen die wel op vakantie gaan, gaan kort: hooguit een weekje. De hogere inkomens gaan doorgaans twee tot drie weken op vakantie.

Een op de drie lenende studenten leent om spaarrekening te spekken

36% van de hbo- en wo-studenten leent bij DUO. 33% van hen leent onder andere om dit geld na de studie achter de hand te hebben, sommigen ook voor de aankoop van een eigen woning. Dit blijkt uit het *Nibud Studentonderzoek 2015*, mede mogelijk gemaakt door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, ING en Studenten.net. Een derde van de lenende studenten zegt dat hij best minder zou kunnen lenen. Ook geeft een op de drie aan dat hij maximaal leent 'omdat het kan'. Het Nibud wijst erop dat lenen om te sparen financieel slim kan lijken, maar risicovol is als er onzorgvuldig met dit geleende geld wordt omgegaan.

De Nederlanders en hun pensioen

Meer dan de helft van de Nederlanders (60%) weet niet of hij na zijn pensionering genoeg inkomen heeft om alle uitgaven te betalen. Vier op de tien Nederlanders hebben wel een goed beeld van hoe de financiën er na pensionering uitzien. Dit blijkt uit het Nibud-onderzoek *De Nederlanders en hun pensioen*. 20% van de Nederlanders heeft totaal geen interesse in zijn financiën na pensionering. En 40% is nog van plan om de financiën voor later op een rij te zetten.

HET NIBUD IN EEN OOGOPSLAG - 2015

Nibud

Opgericht	1979
Medewerkers	30
Gevestigd	Utrecht

Onderzoeken en opleidingen

Onderzoeken	20
Minima-effectrapportages voor gemeenten.....	14
Huur-inkomensberekeningen.....	20
Professionals die opleidingen/workshops volgden (50 in-companytrainingen).....	574
Vrijwilligers die trainingen volgden	193

Internet

Bezoeken Nibud.nl (in totaal)	5,1 miljoen
Bezoeken Zelfjeschuldenregelen.nl.....	230.000
Bezoeken Berekenuwrecht.nl	212.000
Bezoeken Nibud.nl/scholieren	305.000
Bezoeken Edgie.nl	274.000
Best bezochte pagina van Nibud.nl.....	zakgeld
Gebruik tool Persoonlijk budgetadvies.....	190.000
Gebruik tool Bufferberekenaar.....	221.000
Gebruik tool Studieleenplan.....	60.000
Abonnees nieuwsbrieven consumenten.....	28.227
Abonnees nieuwsbrieven professional	8.393
Helpdesk Nibud (telefoon en e-mail).....	ruim 5.000

(Social) media

Vind-ik-leuks Facebook.....	5.000
Volgers Twitter	9.500
LinkedIn.....	2.000
Mediawaarde print en online.....	9 miljoen euro
Berichten print media	1.311
Berichten online media.....	21.237

Financiën

Omzet.....	3.085.040
------------	-----------

Balans

Samengevatte balans per 31 december 2015 (na resultaatbestemming) van Stichting Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

	31-12-2015	31-12-2014
	€	€
ACTIVA		
Vaste activa		
Materiële vaste activa	8.892	33.379
Viottende activa		
Voorraden	11.698	23.199
Vorderingen	665.722	403.950
Liquide middelen	918.724	1.186.310
TOTAAL ACTIVA	1.605.036	1.646.838
PASSIVA		
Reserves		
Continuïteitsreserve	1.032.656	944.825
Bestemmingsreserve productontwikkeling	-	95.000
	1.032.656	1.039.825
Kortlopende schulden	572.380	607.013
TOTAAL PASSIVA	1.605.036	1.646.838

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

De in dit jaarverslag opgenomen samengevatte jaarrekening, bestaande uit de balans per 31 december 2015 en de staat van baten en lasten over 2015, zijn ontleend aan de gecontroleerde jaarrekening van Stichting Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting te Utrecht per 18 maart 2016. Wij hebben een goedgekeurd oordeel verstrekt bij die jaarrekening in onze controleverklaring van 18 maart 2016.

De samengevatte jaarrekening bevat niet alle toelichtingen die zijn vereist op basis van de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven'. Het kennisnemen van de samengevatte jaarrekening kan derhalve niet in de plaats treden van het kennisnemen van de gecontroleerde jaarrekening van de Stichting Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting te Utrecht.

Staat van baten en lasten

Samengevatte staat van baten en lasten 2015 van Stichting Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

	Realisatie 2015 €	Realisatie 2014 €
Baten	3.085.040	2.993.456
Projectkosten	706.095	734.922
Brutomarge	2.378.945	2.258.534
Personeelskosten	1.986.275	1.779.792
Afschrijvingen	25.666	26.513
Overige lasten	379.267	452.750
Som van de kosten	2.391.208	2.259.055
Bedrijfsresultaat	-12.263	-521
Rentebaten en -lasten	-3.899	5.314
Resultaat voor belastingen	-16.162	4.793
Belastingen	8.993	-1.811
Resultaat na belastingen	-7.169	2.982
RESULTAATBESTEMMING		
Onttrekking aan de bestemmingsreserve	-95.000	-
Toevoeging aan de continuïteitsreserve	87.831	2.982
TOTAAL	-7.169	2.982

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van een samenvatting van de gecontroleerde jaarrekening in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven'.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de samengevatte jaarrekening op basis van onze werkzaamheden, uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands Recht, waaronder de Nederlandse Standaard 810, 'Opdrachten om te rapporteren betreffende samengevatte financiële overzichten'.

Oordeel

Naar ons oordeel is de samengevatte jaarrekening in alle van materieel belang zijnde aspecten consistent met de gecontroleerde jaarrekening van de Stichting Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting te Utrecht in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven'.

Sliedrecht, 18 maart 2016

WITH accountants B.V.
P. Alblas RA

Gerjoke Wilmink:

“Aandacht voor financieel gedrag consument in beleid hard nodig”

“2015 was voor het Nibud een bijzonder jaar omdat we ons 35-jarig bestaan vierden. Al 15 jaar leid ik deze prachtige organisatie die zich inzet om consumenten inzicht te geven in hun financiën en organisaties bewust te maken van hoe zij invloed hebben op bestedingspatronen. Daar worden ze een beetje gelukkiger van, en wij ook! Het Nibud is in 35 jaar niet alleen uitgegroeid tot de expert voor consumenten als het om geldzaken gaat, maar ook als het micro-economisch kenniscentrum waar de overheid, belangenbehartigers en de financiële wereld aankloppen voor advies. We kijken niet alleen naar de harde cijfers - hoe zien de inkomsten- en uitgavenplaatjes van consumenten eruit - maar ook naar het (financiële) gedrag van consumenten en hoe we met die kennis kunnen adviseren de juiste keuzes te maken, voor zowel consument als organisaties.

Na 35 jaar is er nog steeds veel behoefte aan betrouwbare en onafhankelijke informatie over geldzaken. Centraal staat het verhogen van de zelfredzaamheid van consumenten op het gebied van de huishoudfinanciën. Het instellen van de nieuwe Nibud-leerstoel van hoogleraar Wilco van Dijk draagt daaraan extra bij. Meer kennis over economisch keuzegedrag kan helpen bij het voorkomen van financiële problemen van huishoudens. Het Nibud is van mening dat de samenleving miljoenen kan besparen door meer oog te hebben voor het financiële gedrag van consumenten. Inzichten uit de gedragswetenschappen laten zien dat de consument niet altijd rationeel handelt en veel onbewust (irrationeel) gedrag laat zien. Wanneer dit onbewuste financiële gedrag vaker als uitgangspunt wordt genomen bij beleidsdoelstellingen verwacht het Nibud dat de schuldenproblematiek zal verminderen.”

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

**NIBUD JAARVERSLAG 2015:
TERUGBLIK OP GESLAAGD JUBILEUMJAAR**

